

eksote

Sikiöseulonnat

Opas raskaana oleville

www.eksote.fi

Raskauden seuranta ja sikiötutkimukset ovat osa suomalaista äitiyshuoltoa. Niiden tarkoitus on todeta, onko raskaus edennyt normaalisti, sekä saada tietoja mahdollisista riskitekijöistä. Äidit voivat halutessaan osallistua sikiön kromosomi- ja rakennepoikkeavuuksien seulontaan.

Tavallisin kromosomipoikkeavuus on Downin oireyhtymä eli 21-trisomia. Seulonnoissa saattaa löytyä myös muiden kromosomipoikkeavuuksien suurentunut riski. Ultraääni-tutkimuksilla voidaan todeta erilaisia sikiön rakennepoikkeavuuksia, vaikka kromosomit olisivatkin normaalit.

VARHAISRASKAUDEN ULTRAÄÄNITUTKIMUKSET

Kaikille raskaana oleville on tarjolla varhaisraskauden yleinen ultraäänitutkimus, joka tehdään raskausviikolla 10+0 – 13+6. Tämän tutkimuksen päätarkoituksena on varmistaa, että sikiö on elossa, varmentaa raskauden kesto ja todeta sikiöiden lukumäärä. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole etsiä sikiön poikkeavuuksia, mutta suuret ja vaikeat rakennepoikkeavuudet voivat näkyä jo tässä tutkimuksessa.

Varhaisraskauden yleiseen ultraäänitutkimukseen voidaan yhdistää kromosomipoikkeavuuksien seulonta. Tämä ns. varhaisraskauden yhdistelmäseulonta tehdään raskausviikolla 11+0 – 11+6 ja siihen kuuluu niskaturvotuksen mittaus sekä verikoe. Yhdistämällä tulokset voidaan tunnistaa ne sikiöt, joiden kromosomipoikkeavuuksien riski on suurentunut.

Jos raskaus on pidemmällä kuin 11+6 viikkoa, yhdistelmäseulonnan sijaan voidaan tehdä toisen raskauskolmanneksen veriseulonta raskausviikolla 15+0 – 16+6.

Raskaana olevan verinäytteeseen perustuvia seulontamenetelmiä ei voida käyttää kaksos- tai muissa monisikiöraskauksissa. Näissä tilanteissa voidaan kuitenkin mitata sikiöiden niskaturvotus.

Mitä niskaturvotus- ja veriseulonnassa tutkitaan?

Sikiön niskaturvotus mitataan ultraäänellä kättilön toimesta ja äidistä otetaan verinäyte laboratoriossa ultraäänitutkimuksen jälkeen.

Normaalin raskauden aikana esiintyy raskaudelle tyypillisiä hormoneja ja valkuaisaineita, joita sikiö ja istukka erittävät äidin verenkiertoon. Jos sikiöllä on 21-trisomia, sikiön kehitys ja etenkin istukan kypsyminen hidastuvat. Tämä vaikuttaa äidin veressä esiintyvien merkkiaineiden pitoisuuksiin verrattuna normaaliin raskauteen. Äidin verestä tehtävillä seulontatesteillä pyritään löytämään juuri nämä raskaudet.

Milloin ja missä niskaturvotus- ja veriseulontatutkimus tehdään?

Ensimmäisen äitiysneuvolakäynnin jälkeen neuvolan terveydenhoitaja tekee lähetteen Etelä-Karjalan keskussairaalan äitiyspoliklinikalle, jonne äiti voi itse tilata ajan, p. 05 352 5681 arkisin klo 13.00—14.30.

Ultraäänitutkimus tehdään keskussairaalan äitiyspoliklinikalla raskausviikolla 11+0 – 13+6. Virtsarakon tulee olla tyhjä. Ultraäänitutkimuksen jälkeen äiti käy sairaalan laboratoriossa antamassa verinäytteen.

Ultraäänitutkimus vaatii erityistä tarkkaavaisuutta, joten puolisoa tai tukihenkilöä lukuun ottamatta muut henkilöt eivät voi olla läsnä tutkimustilanteessa (ei lapsia mukaan tutkimukseen).

Mitä niskaturvotus- ja veriseulonnan tulokset tarkoittavat?

Normaali seulontatulos tarkoittaa, että sikiön riski sairastaa 21-trisomiaa on hyvin pieni. Normaalitulos ei kuitenkaan takaa terveen lapsen syntymistä.

Yhdistetyllä niskaturvotus- ja veriseulontatutkimuksella voidaan löytää parhaimmillaan noin 80 % kaikista 21-trisomiaraskauksista.

Mitä poikkeavan tuloksen jälkeen?

Jos ultraäänitutkimuksessa ja veriseulonnassa todetaan sikiön Down-riski suurentuneeksi, äidille tarjotaan neuvonnan jälkeen mahdollisuutta osallistua NIPT tutkimukseen (Non-Invasive Prenatal Testing). NIPT perustuu äidin veressä olevan sikiöperäisen DNA:n määrittämiseen. Seulonta kattaa 21-trisomian, 18-trisomian, 13-trisomian sekä sukukromosomipoikkeavuudet. Tutkimuksella voidaan seuloa edellä mainitut kromosomipoikkeavuudet 99 % tarkkuudella. Poikkeava tulos varmistetaan halutessa lapsivesipunktiolla.

Mahdollisuus on myös osallistua suoraan lapsivesitutkimukseen raskausviikolla 15+0 – 16+6 sikiön kromosomien määrittämiseksi ilman, että osallistuu NIPT-tutkimukseen. Lapsivesinäyte otetaan neulanpistolla vatsanpeitteiden läpi ultraäänitutkimuksen yhteydessä, siihen liittyy noin 0,5 – 1,0 % keskenmenoriski.

Onko niskaturvotus- ja veriseulontaan osallistuminen pakollista?

Osallistuminen seulontatutkimuksiin, kuten kaikkiin mahdollisiin jatkotutkimuksiinkin, on täysin vapaaehtoista.

Osallistumisen kannalta ratkaisevaa on se, haluavatko vanhemmat ylipäänsä tietää mahdollisesta sikiön poikkeavuudesta, harkitsisivatko he raskauden keskeyttämistä, jos poikkeavuus todettaisiin tai vaikuttaisiko se raskauden hoitoon. Äidillä on oikeus muuttaa mielipidettään osallistumisen suhteen missä tahansa seulonnan vaiheessa.

Mistä saa lisätietoa sikiön poikkeavuuksien seulonnasta tai jatkotutkimuksista?

Ultraäänitutkimuksista, niskaturvotus- ja veriseulonnasta tiedotetaan äitiysneuvolassa heti ensimmäisellä käyntikerralla. Seulontatutkimuskäynnit ovat maksuttomia.

Lisätietoa saa tarvittaessa Etelä-Karjalan keskussairaalan äitiyspoliklinikalta, p. 05 352 5260 ma–to klo 14.00 – 15.00.

RAKENNEULTRAÄÄNITUTKIMUS

Kaikille raskaana oleville on tarjolla rakenneultraäänitutkimus vaikeiden rakennepoikkeavuuksien selvittämiseksi raskausviikolla 18+0 – 21+6 tai 24+0 jälkeen.

Tässä tutkimuksessa voidaan todeta useimmat merkittävät sikiön rakennepoikkeavuudet. Monia todettuja poikkeavuuksia voidaan hoitaa leikkauksella syntymän jälkeen. Toisinaan havaitaan poikkeavuuksia, joiden vaikeutta ja merkitystä ei pystytä arvioimaan yhden tutkimuksen perusteella. Tällöin tarjotaan uutta tutkimusta sikiötutkimuksista vastaavassa yksikössä tai erilaisia lisätutkimuksia. Näiden tarkoituksena on selvittää rakennepoikkeavuuden laatua ja syytä, arvioida raskauden tulevaa kulkua ja syntyvän lapsen ennustetta. Perhe ja viime kädessä raskaana oleva päättää, miten tutkimustulokset vaikuttavat raskauden etenemiseen.

Vaikka moniin vammoihin ei ole tarjolla parantavaa hoitoa, yksilöllisesti suunniteltua ja kehitystä tukevaa kuntoutusta sekä erilaisia tukipalveluja on tarjolla sekä lapsille että aikuisille ja heidän perheilleen.

Raskausviikon 23+6 jälkeen raskautta ei voida enää keskeyttää sikiön poikkeavuuden perusteella.

Rakennepoikkeavuuksien toteaminen voi kuitenkin auttaa syntyvän lapsen hoidon suunnittelussa. Raskaana olevalle ja hänen perheelleen järjestetään mahdollisuus keskustella löydöksestä ja sen merkityksestä lääkärin, tarvittaessa myös muiden asiantuntijoiden ja tukihenkilöiden kanssa. Sairaan tai vammaisen lapsen saaneet perheet selviytyvät usein paremmin kuin ennalta arvioivat. Lapsi tuo aina elämään sekä iloa että haasteita.

eksote

Ota yhteyttä!

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimisto (Eksote)

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

Valto Käkelän katu 3

53130 Lappeenranta

kirjaamo@eksote.fi

etunimi.sukunimi@eksote.fi

www.eksote.fi

Ajanvaraus sikiöseulontoihin arkisin klo 13.00–14.30,

p. 05 352 5681

Etelä-Karjalan keskussairaala

Valto Käkelän katu 1

53130 Lappeenranta